

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 10

*Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної конференції
“Становлення та розвиток української державності:
актуальні проблеми державного та регіонального управління
на сучасному етапі розвитку суспільства”,
м. Київ, МАУП, 14 листопада 2013 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2014

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 1 від 29.01.14)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ізнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
Ф. М. Медвідь, канд. філос. наук, проф.
О. В. Куроченко, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соціальних наук, проф.;
В. В. Утвенко, канд. іст. наук, доц.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф;
М. В. Чечетов, д-р наук держ. упр., проф.;
Н. П. Ярош, д-р наук держ. упр.

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 10: Матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. “Становлення та розвиток української державності: актуальні проблеми державного та регіонального управління на сучасному етапі розвитку суспільства”, м. Київ, 14 листоп. 2013 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2014. — 414 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано статті учасників науково-практичної конференції, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — становленню України як держави. Розглядається формування державності в Україні у різні періоди історії та в різних аспектах.

Для науковців і державних службовців, політиків і політологів, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і суспільства.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Мойсеєнко Є. П. Сутність політичної модернізації як суспільного явища	332	Грінчій П. С. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю	368
Олішевський А. С. Центральні органи виконавчої влади як складова державного управління в Україні.....	335	Плахотний С. В. Цифрове піратство в Україні	372
Поліщук М. Г. Захисник в адміністративному процесі під час розгляду справ з порушень правил дорожнього руху ...	339	Рибка О. М., Алжум Майсара Правовий позитивізм в умовах сучасного державного будівництва.....	378
Санченко С. П. Проблеми формування та практичної реалізації політики соціального захисту громадян у сучасній Україні	341	Рижих І. А., Пузько В. О. Природне право та ідеї демократії в сучасній Україні	381
Філіппов Р. В. Кадрова безпека в системі економічної безпеки підприємства.....	346	Савіцька Ю. В. Рівність, свобода і справедливість як базові засади правової держави в Україні	384
Цыро Н. А. Особенности эмоционального и интеллектуального менеджмента в государственной службе	350	Синельник Ю. Є. Сучасні підходи до формування системи регулювання інноваційного розвитку регіонів.....	388
Чорна М. Ф., Забара П. В., Закрасняний А. В. Конституція Пилипа Орлика в історії та теорії української державності.....	351	Содель Ю. В. Багатовекторність як оптимальна відповідь зовнішньої політики України на геополітичні виклики	393
Шестак М. Л. Держава як основний регулятор інвестиційної діяльності в Україні перехідного періоду.....	356	Тищенко А. А. Защита авторских прав на музыкальные произведения в Украине	396
Ясуник Л. І. Щодо розуміння поняття і мети державного управління	361	Ходарченко Б. Ю. Захист права інтелектуальної власності	399
Грицютенко Я. С., Щупак Я. О. Марксистська філософія права про становлення правової держави: історія і сучасність	365	Соркін Б. В. Демократизація системи державного управління в Україні: правовий та адміністративний аспекти	403
		Відомості про авторів.....	409

ДЕРЖАВА ЯК ОСНОВНИЙ РЕГУЛЯТОР ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Становлення і розвиток української державності, вип. 10, с. 356–360

На сучасному етапі економічних і політичних перетворень в Україні держава виступає основним суб'єктом генерування та регулювання інвестиційної політики.

Саме по собі явище “інвестиційна діяльність” є складним, оскільки в реальному житті держави (соціуму) воно охоплює найрізноманітніші сфери, галузі економічного життя: сферу науково-технічного, інноваційного прогресу; сферу державного керування економікою в цілому; сферу фінансово-банківської діяльності; сферу комерційної діяльності підприємств; сферу ціноутворення та ін. [5, 5]. Ці сфери є певним чином автономними, специфічними, але між тим вони тісно взаємодіють, є взаємозалежними. Звідси велику роль відіграє саме державне регулювання інвестиційними процесами як в окремих сферах економічної, господарської діяльності, так і в усьому народногосподарському комплексі в цілому. Це — загальносвітова тенденція, особливо в умовах ринкової економіки.

Об'єктивно провідна роль держави з-поміж усіх суб'єктів інвестиційного процесу обумовлена саме тим, що держава володіє найбільшими фінансово-матеріальними, людськими

ресурсами, організаційними важелями та іншими складовими. А головне — інші суб'єкти інвестиційних процесів залежні від неї, від її економічної політики.

В інвестиційній політиці і діяльності держава до того ж є специфічним і унікальним суб'єктом, а саме: вона сама є інвестором, що може вкладати кошти у будь-які (як правило, великі) міжнародні та внутрішньодержавні проекти; вона є великим об'єктом інвестицій, які приймає відповідно з державними інвестиційними політикою і програмами; вона часто є виконавцем конкретних робіт, постачальником товарно-матеріальних цінностей, проектної документації і т. ін. [4].

Головне ж, як підкреслює, зокрема, Т. В. Майорова: “Держава здійснює свої функції як суб'єкт інвестиційної діяльності через державну інвестиційну політику, завданням якої є розвиток інвестиційної діяльності, спрямований на створення привабливого інвестиційного середовища та суттєвого нарощування обсягів інвестицій” [2, 17]. Українські дослідники О. І. Бланк, Л. М. Борщ, П. В. Дзюба, В. Г. Федоренко та ін. часто при цьому вживають термін “інвести-

ційний клімат”, під яким розуміють найсприятливіші умови щодо інвестування, здійснення інвестиційних планів і проектів.

Держава сповна відповідає за так звану інвестиційну стратегію, під якою доктор економічних наук В. Г. Федоренко, зокрема, розуміє “систему вибраних довгострокових цілей і засобів їх досягнення, що реалізуються в інвестиційній діяльності підприємства” [8, 20]. Така точка зору є достатньо поширеною.

У свою чергу, інвестиційна стратегія визначається такими основними критеріями:

а) висока узгодженість з фінансовими ресурсами, які можуть бути спрямовані на інвестиції (на плани, програми і окремі проекти);

б) ефективність (узгодженість) результатів і реальних витрат на їх досягнення;

в) визначеність за відповідними термінами, що пов’язані з досягненням конкретної мети;

г) максимальна оптимальність, що стосується поєднання очікуваного досягнення потрібної (прогнозованої) прибутковості та можливих ризиків і визначеності майбутнього періоду [8, 20].

Важливо при цьому нагадати доречне визначення видатного економіста А. Сміта стосовно того, що “державна виконує лише ті функції (в інвестуванні — *М. III.*), які не може виконати окремий індивід або робить він це економічно неефективно” [3, 110].

Проблема державного регулювання інвестиційної діяльності багато в чому обумовлена класифікацією інвестицій, їх характером і особливос-

тями. Маємо обов’язково брати до уваги таку їх класифікацію:

а) за об’єктом вкладання:

- реальні інвестиції (кошти у матеріальні і нематеріальні активи);
- фінансові інвестиції (цінні папери, депозити, цільові банківські вклади);

б) за ступенем ризику:

- безстрокові (в Україні облігації внутрішньої позики, короткострокової дії);
- ризикові (інвестиції з припустимим, критичним та катастрофічним рівнем);

в) за регіональним аспектом:

- внутрішні (господарська діяльність певної держави);
- зовнішні (інвестування поза межами певної держави);

г) за характером участі (дії) інвестора:

- прямі (особиста участь інвестора в інвестуванні);
- непрямі (за участю фінансових попередників);

д) за періодом інвестування:

- короткострокові (до року);
- середньострокові (від 1 до 3-х років);
- довгострокові (понад 3 роки);

е) за формами власності:

- приватні (кошти громадян, підприємств недержавної форми власності);
- державні (бюджетні кошти, кошти держустанов і підприємств);
- змішані (дві попередні форми);

ж) за характером практичного використання капіталу інвестування:

- початкові інвестиції (їх капітал вперше сформовано);

- реінвестиції (вкладання капіталу, вивільненого з попередніх інвестицій);
- дезінвестиції (капітал вивільнено з інвестиційної діяльності загалом).

Наведена вище класифікація є однією з найприйнятніших і становить базис для формування державної інвестиційної політики загалом, та формування конкретних планів і проектів інвестиційної діяльності у будь-якій державі.

Підкреслимо, що провідна роль держави у формуванні та практичному здійсненні державної інвестиційної політики закріплюється, як правило, нормативно, юридично. В Україні, зокрема, це зроблено Законом України “Про інвестиційну діяльність” [6], в якому міститься навіть окремий розділ III “Державне регулювання інвестиційної діяльності”. Спеціальні статті цього розділу містять: цілі державного регулювання інвестиційної діяльності (ст. 11); форми державного регулювання інвестиційної діяльності (ст. 12); порядок прийняття рішень щодо республіканських державних інвестицій (ст. 13); порядок розміщення державного замовлення на виконання робіт у капітальному будівництві (ст. 14); державна експертиза інвестицій (ст. 15); регулювання інвестиційної діяльності Верховною Радою Кримської АРСР та місцевими радами народних депутатів (ст. 16); ціноутворення в інвестиційній діяльності (ст. 17). Закон України “Про інвестиційну діяльність” — це базовий закон, що обумовлює: характер, специфіку формування та особливості практичної реалізації

інвестицій (планів, проектів, програм).

У ньому зазначено, що “Державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики” (ст. 11).

Тепер щодо механізму реалізації державної інвестиційної політики. Українські економісти О. А. Кириченко і С. А. Єрохін роль держави в інвестиційній діяльності вбачають не лише як координаційну, але, головним чином, як стимулятора інвестиційної діяльності [1]. І це — суттєво. “Важливим аспектом державної інвестиційної політики, — пишуть вони, — є розвиток системи захисту інвестиційних капіталів інвесторів. З урахуванням цього, збільшення обсягу інвестицій залежатиме від поліпшення макроекономічної ситуації в Україні в цілому та від розробки центральними, регіональними органами і органами місцевого самоврядування дієвих механізмів удосконалення економічного, нормативно-правового, інформаційного забезпечення, пов’язаного з державним управлінням інвестиційною діяльністю як потужним стимулятором розвитку ринкових відносин” [1, 75]. Істотне зауваження.

Враховуючи, що інвестиційний процес сам по собі є багатоаспектним, має різні напрями інвестування, у кожній державі є власні державні органи та спеціальні установи, що регулюють ці процеси. В Україні, зокрема, це: Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів та інші галузеві міністерства (відповідно до їх функцій), Національний банк України, Державна комісія з

цінних паперів та фондового ринку, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг, Державне агентство України з інвестицій та інновацій, Антимонопольний комітет, Українська фондова біржа.

Кожен зазначений орган має власні, лише йому притаманні функції в інвестуванні. За важливістю безпосереднього впливу на інвестиційні процеси це має такий вигляд:

- Національний банк України (центральный банк України), який крім загальної фінансової політики в державі, координації банківської діяльності тощо, “здійснює відповідно до визначених спеціальним законом повноважень валютне регулювання, визначає порядок здійснення операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний контроль за банками та іншими фінансовими установами, які отримали ліцензію Національного банку на здійснення валютних операцій” [1, 79].

- Антимонопольний комітет України. Головне завдання — забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності. Бере активну участь у формуванні та реалізації конкурентної політики України.

- Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Вона тісно співпрацює з органами регулювання ринку капіталів інших країн, з міжнародними організаціями й іноземними інвесторами тощо.

- Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг дбає про проведення єдиної політики держави у сфері надання фінансових послуг, сприяє інтеграції у європейський та світовий ринки фінансових послуг і т. ін.

Спеціально уповноваженим органом виконавчої влади в інвестиційній сфері є державне агентство України з інвестицій та інновацій. Основними його функціями є:

- а) участь у формуванні та забезпеченні практичної реалізації державної політики у сфері інвестицій та інвестиційної діяльності;

- б) формування дієвої національної інноваційної системи для забезпечення проведення ефективної державної інноваційної політики;

- в) координація діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності [2, 19].

Важливо при цьому, що, відповідно до своїх завдань та функцій, Держінвестицій: розробляє та подає пропозиції щодо формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері інвестицій та інвестиційної діяльності; визначає розміри бюджетних коштів, що пов’язані з інвестиційними програмами і проектами; займається розробкою пропозицій з фінансової підтримки суб’єктів інвестиційної діяльності; займається залученням у вітчизняну економіку зовнішніх іноземних інвестицій; формує базу даних на інвестиційні, в тому числі міжнародні проекти і програми; визначає порядок конкурсного відбору інвестиційних програм і проектів та ін.

Відтак, саме державі відводиться пріоритетна роль у формуванні та реалізації інвестиційної політики. Це — світова практика.

Література

1. Кириченко О. А. Інвестування: Підруч. / О. А. Кириченко, С. А. Єрохін

- [Текст]. — К.: Знання, 2009. — 573 с.
2. *Майорова Т. В.* Інвестиційна діяльність: Підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова [Текст]. — К.: Центр учбової л-ри, 2009. — 472 с.
 3. *Основи економічної теорії* / За ред. С. В. Мочерного [Текст]. — К.: Вид. центр “Академія”, 1997. — 463 с.
 4. *Петришина Н.* Функції держави в економічних системах / Н. Петришина // Банківська справа [Текст]. — 2007. — № 2. — С. 67–83.
 5. *Польшаков В. І., Ткаленко Н. В.* Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб. [Текст]. — К.: Кондор, 2009. — 172 с.
 6. *Закон України* “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
 7. *Закон України* “Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій” від 3 червня 1992 р. // Закони, постанови та інші акти, прийняті Верховною Радою на п'ятій сесії (січень–липень 1992 р.) [Текст]. — К., 1992. — Ч. 2.
 8. *Федоренко В. Г.* Інвестознавство: Підруч. — 2-ге вид., переробл. [Текст]. — К.: МАУП, 2002. — 408 с.